

מנחות דף כ

עניין: ברית מלח עולם

ציונים לתורה כלל מ'

והנה הרמב"ם הלכות איסורי מוצא (פ"ה ה"ז) וכן בספר החינוך (מנחה ק"ט ד"ה ונוהגת) כתבו, דהמקריב בלא מלח לקי אלא ד'לא תשצית מלח' (ויקרא טז), והיינו דלא חשבו לאו שאין בו מעשה, דההקדשה הוי מעשה. וזה תלוי אי כוונת 'ולא תשצית מלח' הוא על הקרבת הקרבן שלא יקריבו אותו מלוח, דהקרבת הקרבן הוי מעשה, ומה שאין כן אם הכוונה שבהקריבו קרבן לא יטול הקרבת המלח עמו, אם כן ביטול הקרבת המלח הרי הוא לאו שאין בו מעשה, ודו"ק.

וספק זה בכוונת הלאו מהו, הוא לכאורה ספק הקדוש עצמו, אם עניין המלח רק להכשר הקרבן או הוא קרבן מנח עצמו, דאם מצוקש המליחה רק להכשר הקרבן, מיסתבר דלאו ד'לא תשצית' קאי על הקרבן, שלא יקריבו בלי הכשר זה, ומה שאין כן אם מצוקש המלח לקרבן בפני עצמו, מיסתבר דעניין הלאו - שלא לנטל הקרבה זו של מלח, ודו"ק היטב מאוד. ואם כן מרמז"ס וחינוך הג"ל לכאורה כדמות ראייה, דעניין המליחה הוא להכשר הקרבן.

ועיין עוד מנחות (כ.) פלוגתא אי לא מלח כשר. ויש לומר גם כן דתלוי בהנ"ל, דאי המלח קרבן בפני עצמו, אם כן בלא מלח ביטל רק מנחת הקרבת המלח, אבל אין לו לקרבן להפסל בשביל כך, ומה שאין כן אם הוא הכשר הקרבן, יש לומר דהוא הכשר מעבדו, ושפיר נפסל בלעדו, ודו"ק היטב.

רבינו בחיי ויקרא ב, יג

הקב"ה הואיל ולכבודי עשיתן כל כך אין להן רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכס, שנאמר: (תהלים צג, ד.) "מקולות מים רבים אדירים משברי ים", ומה הם אומרים: "אדיר במקום ה'", ולא עוד אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח ונסוך המים. ועוד דרשו במקום אחר: העולם כלו שלישי מדבר, שלישי ישוב, שלישי ים. עמד ים לפני הקב"ה אמר לפניו: רבש"ע במדבר נתנה תורה, בישוב נבנה ביהמ"ק, אני מה תהא עלי, אמר לו: עתידין ישראל שיקריבו מלח על גבי המזבח.

וע"ד הקבלה: יש במלח שני כחות משתנים זה הפך זה, והם המים והאש, ובכח חמימות האש המיכשו והמגלדו חוזר מלח, ואם כן יש בעצם המלח כח המים והאש שהם כנגד שתי המדות שבהם קיום העולם והם מדת רחמים ומדת הדין, ומטעם זה אמר: "ולא תשבת מלח ברית אלהיך", קרא ברית אלהיך מלח לפי שבו יתקיים ויכרת העולם, וכמו שאמרו: (כ"ד יד, טו.) ראה שאינו יכול להתקיים בדין שתף עמו מדת רחמים, וכן המלח מקיים ומכרית, כי הוא מקיים ומעמיד הבשר זמן מרובה ונותן טעם בכל המאכלים, והוא מכרית גם כן כי המקום המלוח לא יעלה בו כל עשב. וכענין שכתוב: (ירמיה יז, ו.) "ארץ מלחה ולא תשבו", וכתוב: (דברים כט, כב.) "גפרית ומלח שרפה כל ארצה".

וע"ד הפשט: טעם המלח בקרבנות לפי שלא יהיה דרך כבוד בקרבן השם שיהיה תפל מבלי מלח, ולמדה תורה דרך ארץ (ברכות נח.) דמלכותא דרקינא כעין מלכותא דארעא, וכדרך: (מלאכי א, ח.) "הקריבנהו נא לפחתך".

ודעת הרב רבינו משה ז"ל בטעם המלח, כי מנהג עובדי עכו"ם להרחיק המלח מן הקרבנות ומאסים בו ולא יקריבוהו כלל מפני שהמלח בולע הדם, והרחיקוהו כדי שלא ילך אפילו טפה מן הדם לאבוד, כל כך היו נמשכין אחר מאדים וכחותיו, וכדי להרוס כוונתם תצוה התורה לא תשבת מלח.

וע"ד המדרש יש בו באור לדרך הקבלה: ברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו מים התחתונים ליקרב במלח ונסוך המים בחג, וכן אמרו במדרש: (כ"ד ה, ג.) מים התחתונים נקראו מים בוכים, ולמה נקראו מים בוכים, כי בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים, וזהו שכתוב: (איוב כח, יא.) "מבכי נהרות חבש". אמר רבי אבא בבכי נתפרשו המים התחתונים מן העליונים, אמרו: ארי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו, מה עשו, העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות עד שגער בהן הקב"ה, שנאמר: (ישעיה מג, טו.) "הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה", (נחום א, ד.) "גוער בים ויבשהו", אמר להם

זהר בהר ח"ג דף קט ע"א

ללבוש בגדי כהונה במקדש. ט' רחילת ידים ורגלים לעבוד במקדש. י' להיות הכהנים עושים קרבנות במקדש. י"א לפדות פסולי המוקדשין. י"ב קרבן היולדת ציוס השמיני. י"ג למלוח קרבנות במקדש. י"ד לעשות העולה כמשפטה. ט"ו לעשות החטאת כמשפטו. ט"ז אכילת קדשים כמשפטו.

זהר ויחי ח"א דף רמא ע"ב

ופרקמטיא לכל מארי סחורתא סחרין ותייבין בסחורתייהו להבוא אחר. רבי אחא אמר כתיב (ויקרא ז) ולא תשצית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח וכי אחאי מלח אלא בגין דאיהו ממרק ומבשם מריירא לאטעמא ואי לאו הוי (בגין) מלחא לא יכיל עלמא למסבל מריירא הה"ד (ישעיה כו) כי כאשר משפטיך לארץ לזק למדו וישבי חבל. וכתיב (תהלים פט) לזק ומשפט מכון כסאך. ומלח איהו צדיק דעלמא קיימא ביה דכתיב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. בגין כך הקרי ברית אלהיך והקרי ים המלח וימא הקרי על שמיה. ר' חייא אמר כתיב (תהלים יא) כי לדיק יי' לזקות אהב דא מלחא בימא (ס"א במייה) ומאן דפריש לון גרים לגרמיה מימיה בג"כ כתיב לא תשצית מלח דהא דא בלא דא לא חזלא. אמר ר' אחא ים חד הוא והקרי (שמות מה) ימים אלא אחר אית בימא



PODCAST



TORAHANYTIME



ALLDAF



DAFYOMI PORTAL



KOLHALASHON